

észak-keletre) mocsár borította vidéken megpihentetvén, a Maros-Bega között így hódoltatja meg. Majd dél felé fordítva a fővényesi-révnél (Tomasovács) átvezeti a Temesen s a tulsó partra gyülekezett benszülötteket (bolgárok és pecsenegek, Glád vezérlete alatt) velök megvereti. Glád ekkor gyorsan menekül Keve (Kubin) várába, de az üldöző magyarok előtt néhány napi ostrom után meghódol.

Ez adatok meggondolása után kétség nem lehet többé ezen vidék járhatósága felől, a menyiben azok világosan bizonyítják, hogy azon vidéken, melyen szerintünk Theodosios császár követsége haladt, az előtt is, azután is emberek laktak, közlekedtek s egész hadseregek mozogtak, sőt, hogy az avar khagán Kubintól és az Al-Dunától ép' azon az úton vonult haza Átilla egykori székhelye felé, melyen mi is vezetjük Priskósékat.

e) Ujra találkozás Átillával.

A követség üdvözli Buda özvegyét s bevárja Átillát, kivel Czernabara táján ismét találkozik.

(Hatodik és hetedik nap.)

«A kalibákban meghálván, virádtával podgyászaink kereséséhez fogtunk s azokat részint azon helyen, hol előtte való nap megtelepedtünk, részint a tó partján, részint magában a vízben mind megtaláltuk és összeszedtük. S azt az egész napot a szárítgatással a faluban töltöttük, mert a zivatar megszűnt s a nap

fényesen süített. Miután pedig lovainkat s többi terherhordó barmainkat jól tartottuk, a fejedelmi nőhöz menlünk s őt üdvözölvén, viszonzásul három ezüst kehelylyel, piros bőrökkel, indiai borssal, pálmá gyümölcsessel s más csemegékkel ajándékoztattuk meg, melyeket a barbárok, mint nálók nem honosakat, nagyra becsülnek s aztán a megvendéglésért jót kívánva, eltávoztunk.

Két napi út végeztével egy faluban megállam | VII podtunk, azt parancsolván a bennünket vezérlő scythák, minthogy tudniillik Attélás útját, annak fogja venni s nekünk utána kelletik majd utaznunk. Itt találkoztunk a nyugoti rómaiak embereivel, kik szintén mint mi, Attéláshoz követségben jártak».

Ez előadásból kitűnik, hogy a „nagy út“ és az éjjeli kaland után Priskósék egy egész napot pihenésre szántak, de a következő napon útjokat ismét tovább folytatták: „Eltávoztunk“. Hogy erre több idő nem jutott egy napnál, azt már fentebb kiszámítottuk. A Bácskában, mint magasabb fekvésű helyen, már kevesebbet kellett a vizen való átkeléssel bajlódniok. A Tisza keleti partjára visszatérve pedig ismét találkoztak Átillával, ki ezen a tájon haladt felfelé. Olyan helyre kellett most érniök, hol ennek útja és az övék keresztették egymást, a mi legalkalmasabban Czernabara (Tekete-tó) vagy Buzsák táján képzelhető. És így ez nap utasaink a nem épen egyenes úton 60—80 km. távolságot hagyhattak hátuk megett. Ez teljesen megfelel eddig követett szokásuknak, mely szerint ők vagy pihentek, vagy nagy utat tettek meg naponként. Most e faluban valameddig várakozniok kellett Átillára: mert ez a ne-

gyedik napon vált ugyan el tőlük, egyenesebb úton haladván haza felé, mint Priskósék, s ezeket akár meg is előzhette volna a találkozó helyre vagy akár a székhelyre való érkezésben: de ő a fentebb előadott okokból szándékosan hátramaradt s töltötte az időt a görbe útra terelt Priskósékkal.

f) Megérkezés a székhelyre s ennek mai állapota.

Priskosék Átillával együtt érkeznek meg a székhelyre. — Jornandes leírása az út e részéről. — E vidék és vizei az ó-korban. — A székhely határunkban volt. — Itt van e vidék legnagyobb régi körsáncza. — A Tatár-sáncz leírása és leletei.

„Egy úton járván hát vele, megvárva, hogy előttünk elhaladjon, az egész sokasággal követtük őt. És némely folyókon átkelvén, egy igen nagy faluba jutottunk, melyben — mint mondják — Attélásnak egyebütt levő lakásai közt legfényesebb lakása állott“. Ezután leírja Átilla palotájának szerkezetét s aztán az Onegesiósét és ennek fürdőházát, melyet ez „Pannóniából hozott kövekből építtetett. Mert sem kő, sem fa nincs az ezen részen lakozó barbároknál, hanem ott másunnan hordott fát használnak.“

Jornandes közlésében Priskós útleírásának ide vonatkozó része így hangzik: „Igen nagy folyókon t. i. a Tysian, Tibisian és Driccán kelvén által, arra a helyre érkeztünk, a hol hajdan a legvitézebb góth, Vidicula, a sarmaták csele miatt